

8. 8. 2018

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Konkurz a výkon funkce statutárního orgánu

Způsobilost fyzické osoby vykonávat funkci jednatele je upravena v ust. § 46 ZOK[1] a ust. § 159 NOZ[2], přičemž tato úprava navazuje na způsobilost vykonávat funkci jednatele a člena představenstva upravenou v obchodním zákoníku. Tato způsobilost byla vždy provázána s ust. § 8 živnostenského zákona[3], který v návaznosti na vývoj konkurzního práva doznal podstatných změn.

I. Historický exkurz

Živnostenský zákon od nabytí své účinnosti dne 1.1.1992 do 31.5.1996 upravoval překážky provozování živnosti v ust. § 8 odstavci 1. 2 a 3 v návaznosti na zákon o konkurzu a vyrovnání[4]. Zákonodárce definoval, že překážkou v provozování živnosti fyzické i právnické osoby je prohlášení konkurzu na její majetek. Tato překážka trvala po dobu tří let od skončení konkurzu. Překážkou provozování živnosti bylo taktéž zamítnutí návrhu na prohlášení konkurzu pro nedostatek majetku dlužníka. Překážka provozování živnosti však nebyla absolutní. Živnostenský úřad mohl překážku provozování živnosti prominout v případě, že chování subjektu a jeho hospodářské poměry nasvědčovaly tomu, že bude řádně plnit své závazky.[5]

Novelou č. [94/1996](#) Sb., došlo k zpřesnění překážky provozování živnosti. Od 1.6.1996 do 31.12.2007 nemohla živnost provozovat

1) osoba, na jejíž majetek byl prohlášen konkurz a současně soud rozhodl o ukončení provozu podniku dlužníka. Překážka vznikla právní mocí rozhodnutí o ukončení provozu podniku a trvala po dobu tří let, pokud soud následně rozhodl o zrušení konkurzu pro nedostatek majetku nebo pro splnění rozvrhového usnesení,[6]

2) osoba, na jejíž majetek byl prohlášen konkurz, nebylo rozhodnuto o ukončení provozu podniku dlužníka, ale soud zrušil rozhodnutí pro splnění rozvrhového usnesení. Překážka vznikla právní mocí rozhodnutí o zrušení konkurzu a trvala po dobu tří let,

3) osoba, na jejíž majetek byl prohlášen konkurz, nebylo rozhodnuto o ukončení provozu podniku dlužníka, ale soud zrušil rozhodnutí z důvodu, že majetek dlužníka nepostačuje pro úhradu nákladů konkurzu. Překážka vznikla právní mocí rozhodnutí o zrušení konkurzu a trvala po dobu 3 let,

4) osoba, u níž byl návrh na prohlášení konkurzu zamítnut pro nedostatek majetku. Překážka trvala po dobu tří let od právní moci rozhodnutí o zamítnutí návrhu na prohlášení konkurzu.

Od 1.6.1996 tedy prohlášení konkurzu na majetek dlužníka nezakládalo bez dalšího překážku provozu živnosti. Novela reagovala na trend moderního insolvenčního práva zachovat provoz podniku dlužníka za situace, kdy lze předpokládat, že provoz podniku dlužníka v průběhu konkurzu a jeho následné zpeněžení povede k vyšší míře uspokojení věřitelů.[7] Překážka provozování živnosti vznikla až rozhodnutím o ukončení provozu podniku dlužníka.

Nebylo-li v průběhu konkurzu rozhodnuto o ukončení provozu podniku dlužníka, překážka provozování živnosti vznikla až rozhodnutím o zrušení konkurzu pro splnění rozvrhového usnesení nebo zrušení konkurzu pro nedostatek majetku. Ukončení konkurzu nezakládalo překážku provozování živnosti pouze tehdy, pokud

- 1) k ukončení konkurzu vedla skutečnost, že zde vůbec nebyly podmínky pro jeho prohlášení, nebo
- 2) ukončení konkurzu navrhl dlužník, přičemž s tímto návrhem souhlasili všichni věřitelé i insolvenční správce.

Jedná se tedy o situace, kdy nebylo nutné dlužníka dočasně omezit ve způsobilosti podnikat nebo se dlužník se svými věřiteli dohodl na tom, že nezdravá ekonomická situace dlužníka bude řešena mimo insolvenční řízení, tedy zde byl zájem na pokračování v podnikání dlužníka. Překážka provozování živnosti, která vznikla v průběhu konkurzu rozhodnutím o ukončení provozu podniku dlužníka, odpadla rozhodnutím soudu o zrušení konkurzu z důvodu nedostatku předpokladů pro jeho vedení nebo rozhodnutím soudu o zrušení konkurzu na návrh dlužníka.[8]

Ostatní způsoby ukončení konkurzu, včetně zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku,[9] vedly k sankci v podobě vzniku překážky provozování živnosti a zákazu jejího provozu po dobu 3 let.

Další změnu zaznamenal § 8 ŽZ, kdy v souvislosti s přijetím zákona č. [182/2006](#) Sb., byla přijata novela živnostenského zákona č. [269/2007](#) Sb. Od 1.1.2008 do 30.6.2008 byla překážka provozování živnosti v průběhu konkurzu spojena nejen s ukončením provozu podniku dlužníka, ale i s prodejem podniku dlužníka jedinou smlouvou. Překážka provozování živnosti nově nevznikala zamítnutím insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku (ust. § 8 odst. 3 ŽZ).

V době od 1.7.2008 do 30.6.2017 zůstala zachována koncepce vzniku překážky provozování živnosti v průběhu konkurzu rozhodnutím insolvenčního soudu o ukončení provozu podniku dlužníka a prodejem podniku dlužníka jedinou smlouvou. Novelou č. [130/2008](#) Sb., účinnou od 1.7.2008 však došlo ke změně vzniku překážek provozování živnosti po skončení konkurzu. Byla navrácena překážka vznikající právní mocí rozhodnutí o zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku. Vypuštěna byla překážka vzniku provozování živnosti rozhodnutím insolvenčního soudu o zrušení konkurzu pro splnění rozvrhového usnesení.

II. Aktuální znění § 8 odst. 1 a 2 ŽZ

Poslední významnou změnu doznal § 8 odst. 1 a 2 ŽZ v návaznosti na přijetí novely insolvenčního zákona č. [64/2017](#) Sb., účinné od 1.7.2017 doposud. Touto novelou byla doplněna další překážka provozu živnosti, která vzniká právní mocí rozhodnutí o zastavení insolvenčního řízení z důvodu, že pro uspokojení věřitelů je majetek dlužníka zcela nepostačující.[10] Dle důvodové zprávy se má jednat o období rozhodnutí o zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku, které bylo založeno na tak závažných důvodech, že zde byl legitimní důvod vyloučit tyto osoby na dobu 3 let z možnosti provozovat živnost.[11]

Vznik překážky provozování živnosti rozhodnutím o zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku dle ust. § 144 IZ zůstal nadále v ust. § 8 odst. 2 ŽZ zachován, neboť „*tříletá lhůta, po kterou má trvat překážka provozování živnosti založená tímto rozhodnutím, může uplynout i poté, co předkládaný návrh zákona nabude účinnosti, nelze odkaz na rozhodnutí o zamítnutí insolvenčního návrhu proto, že majetek dlužníka nebude postačovat k úhradě nákladů insolvenčního řízení, z textu § 8 odst. 2 vypustit, přestože od 1. 1. 2014 insolvenční zákon nepřipouští, aby soud takové rozhodnutí vydal.*“[12]

Dostává však vznik překážky provozování živnosti zamítnutím insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku svému smyslu a účelu? Smyslem a účelem ust. 144 IZ bylo umožnit výmaz nefunkční společnosti z obchodního rejstříku, nikoliv vypořádání vztahů upadnuvší společnosti, přičemž tato

úprava byla nesystematicky začleněna do insolvenčního zákona.[13] O zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku bylo rozhodováno ve specifických případech, kdy návrh byl podán likvidátorem obchodní společnosti ustanoveným ze seznamu insolvenčních správců za splnění zákonných předpokladů. S účinností od 1.1.2014 bylo ustanovení § 144 IZ zrušeno. Úprava výmazu obchodních korporací, jejichž likvidace byla nařízena soudem a likvidátor byl ustanoven ze seznamu insolvenčních správců, se nově přesunula do zákona o veřejných rejstřících..[14] S ohledem na tuto skutečnost se jeví jako lichý argument, že společnost, která hospodařila tak, že zde byl důvod pro zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku, má být sankcionována nemožností provozovat živnost po dobu 3 let od právní moci tohoto rozhodnutí. Rozhodnutí o zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku bylo podkladem pro soud k výmazu této společnosti z obchodního rejstříku. Živnostenské oprávnění dlužníka tak zaniklo podle § 57 odst. 1 písm. b) ŽZ. S ohledem smysl a účel ust. § 144 IZ a jeho zrušení novelou č. [294/2013 Sb.](#), je ust. § 8 odst. 2 ŽZ v části, cit.: „*živnost nemůže provozovat fyzická nebo právnická osoba, a to po dobu 3 let od právní moci rozhodnutí o zamítnutí insolvenčního návrhu proto, že majetek dlužníka nebude postačovat k úhradě nákladů insolvenčního řízení...*“ obsolentní.

Aktuální právní úpravu vzniku překážky provozování živnosti v souvislosti s insolvenčním řízením lze shrnout následovně. Živnost nemůže provozovat

- 1) v průběhu konkurzu osoba, u níž bylo rozhodnuto o ukončení provozu podniku dlužníka nebo prodejem podniku dlužníka jedinou smlouvou,
- 2) osoba, u níž bylo rozhodnuto o zrušení konkurzu z důvodu, že majetek dlužníka je pro uspokojení jejích věřitelů zcela nedostačující, a
- 3) osoba, u níž bylo rozhodnuto o zastavení insolvenčního řízení z důvodu, že majetek dlužníka je pro uspokojení jeho věřitelů zcela nedostačující.

Překážka provozování živnosti, která vznikla v průběhu konkurzu, i překážka, která vznikla ukončením insolvenčního řízení, může živnostenský úřad prominout, pokud dlužník prokáže, že u něj jsou splněny předpoklady pro řádné plnění povinností při podnikání a řádné plnění finančních závazků. Pokud živnostenský úřad překážku provozování živnosti nepromine, je překážka provozování živnosti důvodem pro zrušení živnostenského oprávnění dle § 58 odst. 2 písm. b) ŽZ.

III. Prohlášení konkurzu a překážka provozování živnosti

Z výše uvedeného vyplývá, že prohlášení konkurzu na majetek dlužníka nemá vliv na provozování jeho živnosti a dlužník může nadále podnikat. Pro vznik, změnu, zánik živnosti či pokračování v přerušené živnosti však dlužník dle ust. § 8 odst. 3 nebo 4 ŽZ potřebuje písemný souhlas insolvenčního správce nebo předběžného insolvenčního správce.. Bez dalšího nemá prohlášení konkurzu vliv ani na způsobilost člena statutárního orgánu dle § 46 ZOK. V odborné literatuře se můžeme setkat s názorem, že pro výkon funkce člena statutárního orgánu není rozhodné, kdy nabylo právní moci rozhodnutí, s nímž ust. § 8 ŽZ spojuje překážku vzniku živnosti, ale je podstatné samotné prohlášení konkurzu na majetek dlužníka.[15] S ohledem na vývoj právní úpravy si s tímto názorem dovolím nesouhlasit. Z ust. § 8 ŽZ jednoznačně plyne, že samotné prohlášení konkurzu překážku provozování živnosti nezakládá. Prohlášení konkurzu však indikuje, že dlužník není schopen spravovat svůj vlastní majetek. Vzniká tak otázka, zda je dlužník, na jehož majetek byl prohlášen konkurz, schopen vykonávat funkci člena voleného orgánu obchodní korporace s péčí řádného hospodáře. Je na dlužníkovi, aby si tuto otázku vyhodnotil[16] a volenou funkci nepřijal, nebo při výkonu této funkce vyvodil pro sebe náležité důsledky, jinak se vystavuje odpovědnosti za porušení péče řádného hospodáře.[17]

Ve světle živnostenského zákona je odpověď na otázku, zda prohlášení konkurzu ovlivní způsobilost vykonávat funkci člena volného orgánu negativní. Z pohledu péče řádného hospodáře je prohlášení konkurzu relevantním faktorem schopným ovlivnit způsobilost k výkonu člena volného orgánu.

JUDr. Jana Petřů

- [1] Zákon č. [90/2012](#) Sb., o obchodních korporacích, dále jen ZOK
- [2] Zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, dále jen NOZ
- [3] Zákon č. [455/1991](#) Sb., živnostenský zákon, dále jen ŽZ
- [4] Zákon č. [328/1991](#) Sb., o konkurzu a vyrovnání
- [5] Ust. § 8 odst. 4 zákona č. [455/1991](#) Sb., živnostenského zákona ve znění účinném od 1.1.1992
- [6] § 44 odst. 1 písm. b) a d) zákona č. [328/1991](#) Sb., o konkurzu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů.
- [7] Důvodová zpráva k vládnímu návrhu Zákona ze dne 1995, kterým se mění a doplňují zákon č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [455/1991](#) Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [513/1991](#) Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů [online]. 4.9.1995 [cit. 2018-04-21]. K dispozici >>> [zde](#).
- [8] Ust. § 8 odst. 2 in fine živnostenského zákona
- [9] Ust. § 8 odst. 3 živnostenského zákona.
- [10] Rozhodnutí podle § 396, 405 a 418 zákona č. [182/2006](#) Sb.
- [11] Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony [online]. 30.3.2016 [cit. 2018-04-21]. K dispozici >>> [zde](#).
- [12] Tamtéž.
- [13] Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28.2.2018, sp.zn. 29 NSCR 172/2017.
- [14] Zákon č. [304/2013](#) Sb., o veřejných rejstřících
- [15] ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2013, s. 125. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-480-3.
- [16] Může nastat situace, kdy se dlužník do úpadku dostane nikoliv svým přičiněním, ale v důsledku druhotné platební neschopnosti.
- [17] § 159 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Rozdělení společného jmění manželů v případech výdělečné činnosti pouze jednoho z manželů](#)
- [Oběť znásilnění má nárok na peněžitou satisfakci](#)
- [Digitalizace AML povinností: jak technologie mění plnění povinností pro tisíce povinných osob](#)
- [\(Ne\)vypořádání předmětu řízení u soudního smíru](#)
- [Nové limity opatrovnického rozhodování v judikatuře ESLP a Ústavního soudu](#)
- [Mimosmluvní odměna při společném zastupování více osob](#)
- [Nepřiznané koalice](#)
- [Společnost s podíly 50:50 – právní rizika patových situací a jejich smluvní řešení](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 34: Jednání za společnost – prokura](#)
- [Jak nastavit smlouvy s dodavatelem podle nové právní úpravy kybernetické bezpečnosti?](#)

- Vada koupené věci - kdy zjištěné nedostatky zakládají kupujícímu práva z vadného plnění a kdy nikoliv?